
Kazimierza Promyka

Dzielnice: Żoliborz

Osiedla: Stary Żoliborz

Atrybuty: Nazwy pamiątkowe Artyści

Rok utworzenia nazwy: 1926

Opis

Kazimierz Promyk wł. Konrad Prószyński (1851-1908) - działacz oświatowy, pisarz, wydawca, autor elementarzy, czytanek dla młodzieży, broszur rolniczych, weterynaryjnych, pszczelarskich, katechizmu dla ludu. Pochodził z Mińska, jednak dzieciństwo i młodość spędził w syberyjskim Tomsku. W 1872 roku przybył do Warszawy, gdzie rozpoczął studia na Wydziale Prawa miejscowego Cesarskiego Uniwersytetu. Trzy lata później założył tajne Towarzystwo Oświaty Narodowej, którego głównym celem było szerzenie nauki wśród ludu. Po ukończeniu studiów założył przy ul. Rymarskiej 12 Księgarnię Krajową zajmującą się wydawaniem i dystrybucją książek pedagogicznych, literatury popularnej i beletrystyki przeznaczonych dla każdego wieku. Sam już w 1875 roku opublikował pierwszy nowoczesny "Elementarz, na którym nauczysz się czytać w 5 albo 8 tygodni" (łącznie ponad 50 wydań) zaś cztery lata potem - wielokrotnie nagradzaną na konkursach całego świata - "Obrazkową naukę czytania i pisania". W 1881 roku rozpoczął wydawanie "Gazety Świątecznej" - tygodnika przygotowywanego specjalnie dla kształcących się chłopów. Ogromną popularnością cieszył się dokładany do niego co roku kalendarz zwany "Gościem". Popularyzował słynnych Polaków, pisząc ich krótkie życiorysy (m.in. Jana Kochanowskiego czy Stanisława Staszica). Zmarł w Warszawie.

Spoczywa:

Cmentarz Powązkowski, kwatera T, rząd I, miejsce 15/16 (plakieta z 1911 roku autorstwa Czesława Makowskiego).

Upamiętnienia:

ul. Świętojańska 10 - kościół Matki Boskiej Łaskawej (Patronki Warszawy) - tablica epitafijna dłuta Czesława makowskiego, zniszczona w czasie okupacji hitlerowskiej.

Ciekawostki

W X i XI wieku istniała tu wieś Polkowo (Polikowo, Pólkowo), własność książąt mazowieckich. Na przełomie lat 30 i 40 wieku XVII Władysław IV podarował wieś Kamedułom z Bielán. Przez teren wsi

przepływały 4 rzeczki (potoki): Bełcząca, Drna, Rudawa i Polkówka. Stały tu już tartaki, browary, cegielnie i młyny. W związku z epidemią w 1624 roku powstał tu dzięki Łukaszowi Drewnie szpital i przytułek św. Ducha. W czasie potopu szwedzkiego wieś spalono doszczętnie. Odbudowała się ona jako Kępa Potocka. Na końcu ulicy w latach 30 wieku XX, na miejscu obecnych działek pracowniczych, powstać miał piękny park im. Moniuszki, jako odpowiedź na pobliski park Żeromskiego. W latach 1934-35 ZUS rozpoczął budowę tu bloków i niskich szeregowców. Projekty opracował zespół Szanajca, Lacherta, Reda, Piotrowski. Na końcu ulicy miał zostać wytyczony Park im. Moniuszki, jednak ulica znalazła się na pierwszej linii frontu w 1944, kiedy to Niemcy obsadzali wał wiślany. Po kapitulacji, grupa powstańców ukrywała się w schronie przy nrze 43. W latach 60 przedłużono ją od Koźmiana do Gwiazdzistej.

Stan obecny:

Nr 1, 3, 5: Blok osiedla Kępa Potocka. Powstał w 1966-9 wg proj. Hanny Graff-Chylińskiej i Bogusława Chylińskiego. Powstawał metodą ślizgową: w szalunki wlewano beton, a kiedy zastygł, szalunki podnoszono. Niestety zbudowane w ten sposób ściany przepuszczały wodę. Dach, położony eksperymentalną metodą, również przeciekał, więc trzeba go było wymienić.. Nry 1 i 3 mają po 16 pięter, nr 5 ma ich 10, a w przyziemiu sklepy. Z tyłu za blokiem garaże. Blok nr 5 to Mister Warszawy 1969.

W tym nr 5 mieszkał wspomniany Bogusław Chyliński (1924-1990) - architekt, którego warszawski dorobek jest przeogromny. Należał do zespołu projektowego i realizatorskiego m.in. centrum dzielnicy Wola (1959) oraz osiedla mieszkaniowego Kępa Potocka (1963-69). Ponadto wspólnie z innymi architektami stworzył plan zagospodarowania Powiśla i doliny Wisły (1962-64), plan zespołów osiedli Wawrzyszewa - Chomiczówki (1969-1971), projekt zachodniego rejonu centrum stolicy (1971), projekt wschodniego rejonu centrum stolicy (1972) - prawie wszystkie nagradzane w konkursach.

Nr 4: Rodzinne Ogródki Działkowe Park Dolny. Powstały na miejscu projektowanego w okresie międzywojennym Parku im. Moniuszki.

Nr 7: Dom (drugi adres Koźmiana 11). Powstał w latach 1930-5. Na fasadzie można znaleźć przedwojenne tabliczki z numerem ulicy. Od podwórza blaszane budy garażowe.

Nr 9: Dom bliźniak. Powstał w latach 1930-5. Połowa wraz z nr 11. W 2007 kręcono tu film "Egzamin z życia."

Nr 11: Dom bliźniak. Powstał w latach 1930-5. Połowa wraz z nr 9. Siedziba firmy Pro-Invest.

Nr 13: Dom bliźniak. Powstał w latach 1930-5. Wspólny z nr 15.

Nr 15: Dom bliźniak. Powstał w latach 1930-5. Wspólny z nr 13.

Nr 17: dworkowa willa z początku lat 30. Na przeł. XX i XXI mieściła się tu restauracja Vendetta, chodziły słuchy, że był to lokal mafijny. W latach 2006-8 remontowana.

Nr 19: Dom bliźniak. Dwa piętra, wspólny z nr 21.

Nr 21: Dom bliźniak. Wspólny z nr 19. Mieszkał tu Kazimierz Tadeusz Szpotański (1887-1966) - inżynier elektryk, pionier przemysłu aparatów elektrycznych..

Nr 25-43: Szeregowiec ZUS. Domki powstały w latach 1930-35 wg proj. Józefa Szanajcy, Romana Piotrowskiego i Bohdana Lacherta. Podzielony na wąskie domki piętrowe, od tyłu ogródek. Po kapitulacji Powstania Warszawskiego pod nr 43 chowano powstańców. Ukrywała się tu spora grupa członków ŻOB, zbudowali sobie kryjówkę w piwnicy domu. W październiku 1944 5 osobom udało przedrzeć się do Kampinosu i powiadomić o coraz gorszej sytuacji grupy. Czerwony Krzyż zorganizował 15.11 pomoc. Było tam 7 osób, w tym Marek Edelman. Akcja trwała ok. 10 godzin, skończyła się w szpitalu połowym PCK na Jelonkach.

Data nadania nazwy: 1926.12.09

